

కవి తా చంద్రిక

(గేయకృతి)

5419
RSP

198/4-21

రచన

'కవిరత్న'

నీలా జంగయ్య

హైదరాబాదు.

జి.ఎ.ఎస్. - 1503

ప్రకాశము

శ్రీదేవి పబ్లికేషన్స్

H. No. 2-1-527/7

నల్లకుంట, హైదరాబాదు:

ప్రతులు : 1000

నవంబరు 1989

894-8134
JAIN

మూల్యము : 5-00

ముద్రణ : తిందు ప్రింటర్స్, హైదరాబాద్,

ప్రతులు - పరియువారు

కాకతీ పబ్లికేషన్, నారాయణగూడ, హైదరాబాద్.

దేవీ బుక్ హౌస్, నారాయణగూడ, హైదరాబాద్.

శ్రీనివాస బుక్ సెల్లర్స్, నల్లకుంట, హైదరాబాద్.

పీఠిక

కమసీయ కవితా సుగంధమ్ము సృష్టించి
పలుకు సుమమ్ముల తళుకు వేర్చి.
పరిసర ప్రకృతి సౌభాగ్యంబు వీక్షించి
శోభల సమకూర్చి సుధల జేర్చి
మహాసీయ గుణగణాత్మకము లౌఘటనల
కథల జోడించి శంకలను దీర్చి
జీవ కల్పాణ రాజీవమౌరసరాజ్య
భూములందానందముల వెలార్చి

సుకవి వాసిండు సద్గ్రంథ సుమధుర ప్ర
కాశమానంబుగా శశికళలనిండి.
అమృత హృదయంబు తోడై న నదియుగాదె
పరిమళానంద గతినొందు పసిడియట్లు.

నెనరు (దయ) ఉంచేనే ఎడటి పరిస్థితిని అర్థం చేసుకొని, తననుంచి కావలసినంత లేదా చేయగలిగినంత సహాయం చేయడానికి వ్యక్తి సహకరిస్తాడు. ఆ వ్యక్తి మూలంగా సంఘం బాగుపడుతుంది. బాగుపడిన సంఘంలో వ్యక్తి జీవితానికి రక్షణ ఉంటుంది. కవులు - కళాకారులు ఈ భావనతో జీవించినప్పుడే ప్రకృతి నవ్వుతుంది వాసనలు వెదజల్లుతుంది, మధుర మకళందాల సందిస్తుంది. మానవులంతా కలిసి పండితులేకాని కొందరు గ్రంథాలు వ్రాస్తారు, మరికొందరు వ్రాయరు. ఆ వ్రాసిన వాళ్ళల్లో తేడా

లున్నట్టే రచనల్లో కూడా భేదాలుంటాయి. ఈ పై పెద్దం అన్నీ పేష
యాలలో ఉంటుంది. గుణాల తేడాలతో వ్యక్తి కర్మ ప్రతిఫలిస్తుంది. ఈ
గుణాలనుబట్టి విలువ లేర్పడతాయి. ఒకడిని మహాకవి అంటాము. ఒక
గ్రంథాన్ని మహాకావ్యమంటాము. అందులో తగ్గుణ సంపద అధికంగా
ఉంటుందన్న సిద్ధాంతంతోనే.

“విద్యలఁదెల్ల నుత్తమ విద్య కవిర
దాని నెరుగుట పెళ్ళమంతయును గనుట”

అని అప్పకవి అన్నాడు. అందుకే ఏ జాతిలోనైతే చక్కని కవితారాధన
సాగుతుందో ఆ జాతి నాగరికత కలదై తోయజ మకరంద భాసురమై
అలరారుతుంది.

వేదాలు ప్రభు సమ్మితాలు
పురాణాలు సహృదయ సమ్మితాలు
కావ్యాలు కాలతా సమ్మితాలుగా

చెప్పబడుతున్నాయి. ఉదాత్తమైన ఇతి వృత్తంతో కావ్యాన్ని ప్రతిభా
వంతంగా నిర్మించినవాడే కవి అవులాడని సాహిత్య లక్షణ గ్రంథాలు ఉద్ఘో
షిస్తున్నాయి. వై శేషికాది గ్రంథాలు అనుమానాది ప్రమాణాలతో ఈశ్వరు
డున్నాడని ప్రశంస చేసినాయి. ఉపనిషదాది వేదాంత గ్రంథాలు పర
బ్రహ్మను ప్రతిపాదించినాయి. అట్లాగే భారత రామాయణాది కావ్యాలు
పురుషోత్తములైన కృష్ణ రామాదులను అభినుతించినాయి. నాయకుని గుణ
మహిమతో కావ్య గౌరవం ఇనుమడించినట్లే కవితా గౌరవమూ కవి
ప్రతిష్ఠయూ ఇనుమడిస్తుంది.

“అహోరే కావ్య సంసారే
కవిరేవ ప్రజాపతిః” అన్నారు.

బంధునా పై ముష్టిలో కవి, బ్రహ్మతో పోల్చబడినాడు
 ముష్టిలో కవులచే కావ్యాలు ఉదయిస్తాయి. 'కలివేళ సుకవిజనులే
 మానులు, అన్నాడు అప్పకవి. ఈనాడు మనం డబ్బున్నవాణ్ణి గొప్ప
 చెస్తున్నాం. అధికారంలో ఉండి చాలు గుణహీనుల్ని సైతం ప్రస్తుతి
 స్తున్నాం. పదవి బొందడానికి పచ్చగడ్డిని సైతం తినేస్తున్న వారిని గని
 గాచేదలు విరోధం ప్రకటిస్తున్నాయి. ఎంగిళ్ళ నారగిస్తున్న వారిని చూచి
 మక్తలమస్తున్నాయి. ఏం చెప్పాలి ఒక కవి సమ్యేశనంలో కొందరు
 కవులు తమకు నచ్చిన కవితా ఖండికల్ని గానం చేస్తారు. సభలో
 చప్పట్లను కొట్టే జనాన్ని పోగు చేసుకొంటారు. ఆ తెల్లారినుంచి నేను
 మహా కవినని అధికార్ల వర్కనం చేస్తూ పదవులనో విరుదులనో సమ
 చూర్చుకొంటూ అవి పొందకుండా ఉన్నవాళ్ళని హీనంగా భావిస్తాడు.
 సౌందర్యం పోటీలో సుందరిగా నెగ్గిన అమ్మాయిని పెండ్లాడినవాడు
 ఆ పూడ్లనే ఎంచుకొని అపు రూపకతుల్ని చూసి ప్రపంచ సుందరిగా
 ఎంచుకొన్న తన భ్రమను తొలగించుకొని ప్రచారం సరుకును స్వీకరిం
 చడంలో మోస పోరాదను కొన్నాడు.

ఎచట సుకవులు జనులచే నెన్నదగియు

గౌరవములంది నిలుతురో వారి వలన

లోక గౌరవమేర్పడి నాక సదృశ

జీవనానందముం బొంది చెలగు జనము

అనే ఈ నా పద్యం సత్యం వక్కాణిస్తుంది. రాజాదరణ ఉంటేనే కవిత్వం
 బతుకుతుంది అనేది నిజం కాదు. అన్న సత్యాన్ని వేమన్న, పోతన్న,
 త్యాగయ్యలు నిరూపించినారు. ప్రజాదరణ ముఖ్యం. సత్యజీవన మతి
 ముఖ్యం, త్యాగం సర్వోన్నత మయింది. లేదు గొప్ప కవి ననుకొనే వాడల్లా
 కృతిని సాక్ష్యంగా నిలుపక తప్పదు.

కళాకారులై ఈ ధ్యాసూయలు పరస్పర ద్వేషాలుంటా చుంటారు. ధర్మరాజును అనాతశత్రు వంటారు. తనను తా జయించబడక ఏ పరిస్థితిని వశ్యం చేసుకోవాల దన్నది నిజం. జాతికి కవులకన్నా భక్తులే ఎక్కువగా ఉడయోగపడినా రన్నది నిజమని తోస్తుంది.

నాలుగేండ్ల క్రితం ఈ గ్రంథం శ్రీ కర్నాటి లింగయ్య గారికి అంకితం ఇచ్చాను. ఆ వాగ్దానం నాచే నెరవేరుతున్నదన్న ఆనందం నాలో హింగులెత్తుతుంది.

పాఠక లోకంలో ఈ గ్రంథం ఏ మాత్రం తృప్తిని కలిగించినా ఆది నా కవితా లక్ష్మికి ప్రతిష్ఠాకరమవుతుంది.

ఈ గ్రంథాన్ని ఆచందంగా ముద్రించిన ఓంపూ ప్రింటర్స్ వారిచే, పాఠకులైన మీకూ కృతిని స్వీకరించిన శ్రీ లింగయ్య గారికి నా ప్రత్యేక వందనములు అర్పిస్తూ విరమిస్తున్నాను.

మీ

హైదరాబాదు

సీలా జంగయ్య

25-11-1980

కృతి పతి

శ్రీ కర్నాటి లింగయ్య ఎం.ఎ, ఎమ్.ఫిల్. గారి పరిచయము

ఆంధ్ర సారస్వత లక్ష్మికి రత్న మందిరాన్ని నెలకొల్పి కృతి సౌందర్య సీరాజుగా విచ్చిన సర్వజ్ఞ సింగభూపతి కాలంలో విశ్వచిత్ర భానుమై అలరిన నల్లగొండ మండలంలోని సరసింహాపుర గ్రామ వాసులైన కర్నాటి వెంకమ్మ చెన్నయ్యగార్ల నోములపంటగా 10-6-1944 న శ్రీ లింగయ్యగారు జన్మించినారు. ఏకైక పుత్రుడుగా వర్ధిల్లిన వీరి విద్యాభ్యాసం ఉన్నత పాఠశాల పరకు చందుపట్లలో జరిగినది. నాగార్జున కళాశాల నల్లగొండలో **B.A.** పరకు చదివి, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో అర్థశాస్త్ర విషయకంగా 1972 లో **M.A.** పట్టాన్ని స్వీకరించారు. ఆ సంవత్సరమే విద్యాశాఖలో అర్థశాస్త్రోపన్యాసకులుగా నియామకం జరిగింది. ఇచ్చికాంశమైన అర్థశాస్త్రంలో ఎం.ఫిల్. డిగ్రీని 1977-78 లో పొందినారు. ప్రస్తుతం “నిజామాబాద్ జిల్లాకు చెందిన శక్కర్ నగర్ పంచాయతీ పరిషత్తుకు సంబంధించిన - ఉత్పత్తులు - విలువలు” అనే అంశంపై పరిశోధన (**Ph.D**) చేస్తున్నారు.

ఉన్నత విద్యాభ్యయనంతోబాటు కళాశాల ఉద్యోగ ధర్మాన్ని నిర్వహిస్తూనే శ్రీ లింగయ్యగారు సాంఘిక సారస్వతాది రంగాలలో పరిణత గుణ సేవితులుగా విరాజిల్లుతున్నారు. వాసవీ సాహిత్య పరిషత్తునకు, మరియు తాను నెలకొల్పిన ‘నందనవనం’ సాహితీ సమితికి ప్రధాన కార్యదర్శులుగా ఉన్నారు.

ప్రేమశీలి, స్నేహపాత్రుడు అభ్యుదయభిలాషులైన శ్రీ లింగయ్య గారు కవిగా 31 గ్రంథాలు రచించి, సర్వాంధ్ర కవి పండితుల మన్ననలందుకొన్నారు. ఈ నా కృతి 'కవిత్వ చంద్రిక'ను మిత్రునిగా యిచ్చి అంకితమిస్తున్నాను. సర్వేశ్వరస్వామి వారిని దీర్ఘాయుష్యంతునిగా వర్తిల్లి జేయాలని ప్రార్థిస్తూ ముగిస్తున్నాను.

రచయిత.

అంకితము

పితృలు ! స్నేహపాతృలు !

సౌజన్య సపితృలు !

అనుపమగుణ విద్యా పపితృలు !

సత్కవితాగ్రంథ రచనా చరితృలు !

ఆత్మన్నత విద్యా బోధకులు !

శ్రీయుత కర్నాట లింగయ్యగారికి

కృతి స్వీకర్త

శ్రీ కర్నాట లింగయ్య
యం. ఏ., యం. ఫిల్.

కృతికర్త

శ్రీ నీలా జంగయ్య
యం. ఓ., యల్.

అ ర్పణ

“ ఇరువదెసఁజి దేండ్లుగ నా
ఇష్టపూర్తి కవిత వ్రాసి
వరగుణ పురుషార్థమతుల
కరిము వెదకి మెచ్చి యిస్తి

అన్నా లింగన్నా : నీ
వెన్నదగిన వాడవనే
మన్ననతో ఈ నా కృతి
చిన్నది ‘కవితా చండీక’

నిన్ను గోరె నామెనింక
అన్నుల మిస్సెగ జూడగ
ఈ నా బంధవ్యమింక
ఇగురొత్తుచు ఫలియించగ ”

—నీలా జంగయ్య

క వి తా చంద్రి క

శ్రీరామా ! దశరథ తన

యాః రమ్యా! జానకీపియా! రఘు తిలకా!

ఘోరాతి ఘోర పాప వి

దూరా! రాక్షసవిరామః తోయజ నేతా!

నాచే విరచితంబగు 'కవితా చంద్రిక' అను నీ గేయ గ్రంథంబు నవలోకించి త్వదీయ దయావిశేషంబును నాపై కొంతచిలికించి ఏ తత్కృతికి పతిత్వము వహించు మిత్రుని అనుగ్రహించి సకల జన కల్యాణ కరంబుగా యందలి భావ వైభవంబును విశ్వ పరివ్యాప్తంబు గావింప వేడుతున్నాను !

అనుపమాన కపిత్థమును
 నిరుపమాన సుందరతను
 ఉపమలతో కొలువలేను
 ఉల్లేఖన చేయలేను.

అందినంత మటుకు దాని
 పొందునంద లేనివాడు
 వగల మాట లెన్నో పల్కి
 నగలు దొడిగి తృప్తిచెందు

చేతగానివాని కెప్పుడు
 కూత జాస్తి అంటారు
 అది మెచ్చిన గాక వెంట
 నంటి సాగు వాడెవ్వడు?

అందము తానని ప్పర
 భందము తానై కొల్చిన
 సుందరాంగి కేలసొమ్ము
 చూడ నామెతో తనియక

ముక్కిడి ముక్కెర గోరుట
 మూగ చక్కెరల మెచ్చుట
 వయ్యారమే లేక తనకు
 వన్నెచీర కావాలట

రాగము జూపని యధరము
 రంగును పొందగ జూచును
 మేలమాడ లేని వయసు
 బేరాలాడగ దలచును

సారహీన విరూపాల
 కోరిచూచు వాడెవ్వడు
 రసవిహీన కవిత్వాల
 పస నరయగ నెంచు నెవడు?

సుందరి గాకున్న దాని
 సోకుజూచు వాడెవ్వడు
 కమ్మదనము లేకయున్న
 గానమెవ్వడభిలషించు

అందమైన దానిలోన
 అనురాగము పిక్కటిల్లు
 కవితా సౌందర్యంలో
 కదలియాడు గుణగణాలు

వాసనలేకున్న పూవు
 వలపు జూపలేని తనువు
 అందంగాలేని కవిత
 కలంకార మేలచాల

అనంగసంగరకేళికి

అడ్డము కానంతవరకె

అలంకారములు దాల్చుట

ఆజంటకు కలుగు సుఖము

సొమ్మే సౌందర్యమన్న

చూచి మెచ్చుదుకాణాల

బొమ్మే సతిపోతె ముద్దు

గుమ్మమాట నెత్తకొని

కప్పుని కవితకలంక

రమ్ము గూర్చు కాలమేది

గుండెగ్రుచ్చు బాణమెచటి

నుండి వచ్చెనను టేమి

గుండెను దోచినది యతివ!

గాయము చేసినది కవిత!

మమతను పంచినది ప్రేమ!

మాయను మాపినది తెలివి!

రసవిహీన కవిత వ్రాసి

రాగమెత్తి పాడనేల

సుందరి గాకున్న దాని

సోకురోకు కను నెవ్వడు

అందము డెండము నందే
 అమృత రూపమున తనరగ
 పై మెరుంగి పైపూతకు
 పరవశించు వారెవ్వరు ?

సహజ ప్రకృతి విలాసాలు
 సరసులలో విచ్చుపూలు
 సౌరభాలు - మరందాలు
 గౌరవాలు గూర్చు "మాలు"

విధివంచిత జీవలోక
 వీధులందు వడగాడ్పులు
 యుగయుగాల చరిత్రలో
 పొగరాజిన ఏడ్పులు.

అక్రమాలు చేసి ధనా
 లార్జించిన పెద్దలు
 అర్థులకిడకింత మహా
 - ర్థాభిదులై నిలచిరి

ధర్మపథమునందె పేద
 తనమునంది జనముండిరి
 ధర్మగతులతోనే శ్రీ
 ధరులై వెలయగనెంచిరి

అర్థితేని సమాజాన
 అగుపడు నేరితిదాత
 అధర్మమే తేనిచోట
 వ్యాఖ్యానించునె ధర్మము

మానవులకు మంచి గూర్చి
 మను చట్టాలున్న వేళ
 ఘనసంఘాలున్న వేళ
 కవులు నోరు విప్పనేల

అనాదిగా జనముతోడ
 అవతరించి నారుకవులు
 రామాయణ భారతాలు
 రాజిల్లెను భూమిమీద

ఏ గ్రంథం ఏ శాస్త్రం
 ఏ చట్టం ఏ ధర్మం
 బడుగువాని కన్నీళ్లు
 బాధల తెగటార్చగల్గె ?

వేదాలా ? పురాణాలా ?
 వాదాలా ? కావ్యాలా ?
 అవి అన్నీ ఉన్నవిపుడు ?
 అభ్యసించువారున్నారు !

ఏదీ పేదరికము చాప
 దేదీ దుఃఖమ్ము దీర్చ
 దేదీ మనుగడను చక్క
 పిదదరాదు కానరాదు.

పేద నుద్ధరించుచునే
 పెద్ద లెందరో పుట్టిరి
 బుద్ధాది మతాలు గలిగె
 బుద్ధైవరికి కలుగ దాయె.

భూసురు లుదయించినారు
 భూభవు లుదయించినారు
 చదువుల సాముల నేర్పిరి
 వదలనిది దరిద్రమాయె.

మేడ ప్రక్క మేడగట్టు
 మేడ పైన మేడగట్టు
 వాడుకొనగనే సిమెంటు
 ఫ్యాక్టరీలు దుకాణాలు.

కూడు గుడిసె లేనివాడు
 రోడు మీద ఉన్నాడు
 వాని ఓటు కొనగల్గిన
 వానిదె రాజ్యంబాయెను,

అన్నం చిక్కని వారికి
ఆకలి వేసిన వారికి
కళలు కవిత్వాలు మేలు
గలుగ జేయునాడు గదా

కవి రాజ్యం లోన జనం
జ్ఞాన జీవనానందులు
కాగ ప్రపంచాన కవిత
రాగర క్తి మను గూర్చద.

చెక్కిన రాళ్లతో కట్టిన
చక్కని దేవళము లందు
నిల్పిన ప్రతిమల గొల్చున
సల్ప జనము లెట్లుందురు ?

నేపుట్టకమున్నులోక
మేపుటైన సర్వదాన్నము
మెక్కిరన్న కథవింటిని
బుక్కుచుంటి మన్నునేను.

ఏదిక్కున చూడుమంచి
లేదు వంచనల నిండెను
రాదుబుద్ధి నిరుపేదకు
లేదుతెలివి - లేదు కలిమి.

డబ్బు గూర్చుకొన్నవాడు
 ధనపతి అవుతాడు
 కాగితాన్నికొని చరిత్ర
 ఘనతకెక్కుతాడు.

దిక్కుమాలి పేదవాడు
 బిక్కమొగం వేసినాడు
 పూటకొక్క దాతనామ
 మును సుతించుతాడు.

సాహిత్యపు సంఘాల్లో
 సరాసరిగచేరి నేడు
 రాజప్రోక్షకులనుతింప
 రాగమాలపించుమింక

తబ్బే డబ్బే సర్వం
 డబ్బే సంపాదించుము :
 ధనముగల్గు వాని పొగడ
 గనుదై వము చేరుచెంత.

దై వపదార్థము ధనమని
 ధనమును సమకూర్చుడింక
 ఏమైనాగాని దాని
 నేగతి విడనాడ రాదు

నిరుపేదా నిరుపేదా!

నీ చేతికి చిప్పవచ్చె

నీచేతికి టటువచ్చె

నీవే ఆధికం బై తివి.

పులి నామందిడి మేకకు

పులికి మేక పేరువెట్టి

రైతు రాజు అన్నార

రాజు బూజు అన్నారు.

కవులమూల విన్న మేక

గంభీరముతో నిలిచెను

మేక పులిని దినెనను నా

జూకు రోజులుదయెంచెను

పేరు మార్పులోనవచ్చు

పెద్దరికమ్మే లేదు

రాజు పేరుకలిగి యెలుక

రాజు-పొయ్యి రాజున్నది

ఉన్నవాని పేరు బికా

రన్న నేమితరిగిపోయె

లేనివాని నామము దన

వానని పల్కిననేమి ?

బికారి నోతారిగానే
 పేరు గాంచుధనవానుడు
 అర్థహీనుడన్ని రకా
 లనర్థాల పొందుభువిని

అదృష్టం బన్న సూక్తి
 నంటి జనము జీవింతురు
 చదువు లేనివాడు ఘనా
 స్పదముల సంపాదించెను

చదువుకొన్న వారు పెద్ద
 చాకిరి చేయుచు నుండిరి
 కవిత చెప్ప నేర్వక తా
 గ్రంథకర్తయై రహించె

కవిత చెప్ప నేర్చి గ్రంథ
 కర్తగాని వారుండిరి
 ఇట్లున్నదె గాక లోక
 మింకే తీరున కాదో !

ఆకలి కామములు జీవ
 లోకమ్మును బట్టి సాగు
 దానం గల్గిన ధర్మా
 ధర్మములెన్నో కథలై

పక్షరాగములంటి రమ్మ
 పక్ష్యగేయ కీర్తనలై
 నిన్న, నేడు, రేవులలో
 ఉన్న కాలమున నిండుచు

వచ్చి పోవు జనావళుల
 ఇచ్చలలో నిలచి నిల్చి
 గలవిగ లేనివిగ నుండు
 కాలం కరుణించినట్లు

ఎన్నో ప్రాంతాలు మతము
 తెన్నో చట్టాలు భాష
 తెన్నో ఆచార కులా
 తెన్నో యెన్నో కాంచగ

గాలి నిప్పు సీరు నేల
 గగనములందు జనించిన
 స్పష్టమైన జీవుల సం
 భాషనలో చై తన్యము.

తలచిన తీరుల సాగిన
 దైవం బవతారాలుగ
 విశ్వమెల్ల నిండిపోయె
 శశ్వ దఖిల రూపముల

“ఒకనరు దై వము రాముడు
 ఒకనరు దై వము శివుండు
 ఒకనరు దై వమ్ము క్రీస్తు
 ఒకనరు దై వం బిల్లా”

పంచభూతములను, దే
 వతలంచును కొలిచే మా
 నవులందున మెలిగే దా
 నవులకు సైతం దేవుడు

రకరకాల నామాలతో
 రకరకాల రూపాలతో
 తకరకాల మాటలతో
 తనరి ధరణి వెలసినంత

పూజలు వేరై పోయెను
 కొలువులు వేరై పోయెను
 ఉన్నది పదుగురు మెచ్చగ
 అన్నిటికిని విలువలబ్బె

మతము, మాయ, మాట, మంత్ర
 మహిమ, యంత్ర తంత్ర తతులు
 మనిషి బ్రతుకుతెరువు నెంచి
 ప్రబలినవి జగాన మిగుల

విశ్వాసాలందు మెచ్చి
 పేజీ మొకడు గొప్పదనియె
 భారా నొకడు గొప్పదనియె
 పై బిలొకడు గొప్పదనియె

కథ నొక్కడు మెచ్చె కావ్య
 గీత నొక్కడు మెచ్చె రాగ
 అయి నొక్కడు మెచ్చె భావ
 సమృత నొక్కడు మెచ్చెను

అడ మగల తేడాలవి
 అచ్చటలై మన జాలెను
 అడీల జనావళి కోర్కెల
 కానందము లక్ష్యమయ్యె

చిన్నా పెద్దలుగ మారె
 నన్నాదమ్ములుగ సాగె
 బాచి వరుస లేర్పడియెను
 పయో భేద రూపముల

పుట్టు గిట్టు బాటలతో
 కట్టు బాట్లు లేవు గాని
 బ్రతుకునందె వెలసె భేద
 తతులనంత ధర్మాలై

వివాహాలు రకరకాలు

విచారాలు రకరకాలు

వినోదాలు రకరకాలు

విలాసాలు రకరకాలు

చదువుల పేరున పుట్టిన

శాస్త్రంబులసంఖ్యాకము

మనిషి నొకటిగా జూపని

మాయ, లోకమంత నిండె

తెలిసిన దొక్కింత తెలియ

తెలుపరాదనేడె దాని

గని మౌనము దాల్చె మహా

మునిగ జ్ఞాని జీవించెను

కోరిక కామము దీర్చెను

ఆకలి నన్నము దీర్చెను

నిద్ర బడలికను దీర్చెను

భయము బతుకు నోదార్చెను

ప్రతి ఘటించు విశేషాలు

ఫలాదులై తెలివి పెంచె

మనిషి మనిషిగను చూడని

మనుగడలో మునిగె నరుడు

కవిత నెవడు దర్శించెను
 గ్రంథస్థము చేసె నెవడు
 బైట బడిన ప్రతిది మాయ
 వలలో చిక్కిన దాయెను

తనకు ముందు జనమున్నది
 తనకు వెనకలో నున్నది
 తిరిగి తిరిగి ఈ జీవులె
 మరల మరల జన్మించగ

కొత్తలు పాతలు జీవుల
 కూడిక యౌ లోకంబున
 నామ రూప భేదాలతో
 నవ రస జీవన మొదలెను

ఆ యమ కొకపేరు లక్ష్మి
 ఆ యన నామము నీలయ
 కలిసిరి కాపురము పేర
 నిలిపిరి సంతానమింత

ఒకరిద్దరుగా జగన
 ఒక కొందరుగా మారగ
 ఆ కొందరి షుభ్య గలిగె
 నాచార విచారములు

పొదుగు నుంచి పాలు తీసి
 పోసిన పాతల నిల్చెడు
 రీతి శరీరము వచ్చిన
 భాతి కులమతాలు నతికి

ఎవరికిడిన పేరు వాని
 నెరుగుటకే పరిమితమయి
 ఒక రొక్కరి కొక్క పేరు
 ఉన్న డెక్క తక్క కాదు

వాని పేరు వాని కులము
 వాని మతము వాని ప్రాంత
 మది భాషా పరమైన మ
 ర్బాదలతో తులదూగును

చదువు పేర నొకడు బతికె
 సాము పేర నొకడు బతికె
 కాయకష్టముల చేయుచు
 గడిపిరి బతుకును కొందరు

చావు తప్ప లే వెవరికి
 జనమునంటె సుఖ దుఃఖాల్
 పరులకంటె తానే గొ
 ప్పగ జీవిస్తున్నాననె

ఎవని వెత్రి వానికి ముద
 మీయ జాలె నను నానుడి
 లోకములో వ్యాప్తి పొంద
 రూఢిదేని కబ్బుదాయె

పదముల కర్థాలెన్నో
 వాడుకొన్న రీతిగల్గె
 మాయ మనిషి నావరించె
 మనిషి మాయకాడయ్యెను

కథలు చాల స్పష్టించెను
 వ్యథల చాల ననుభవించె
 వెలుగు చీకటుల భ్రాంతులు
 వినకన విందై రాజితె

కోరిక చావని వాడై
 తీరిక లేనియు వాడై
 తాను మునిగినదె గంగై
 తాను మెచ్చినదె రంభై

మనిషి భూమిలో నిండెను
 మనుగడ కర్థము గూర్చెను
 దశ దిశలను గుర్తించెను
 ధర్మగతుల నెలకొల్పెను

కొత్త మనిషి కెప్పుడు పాత
 కొత్తదిగా కనుపించును
 పాత వాని కెప్పుడు కొత్త
 ఊత కాగ నడిపించును

గిరగిర తిరిగే చక్రము
 తరహా సృష్టి సమస్తము
 కొత్త పాత లగుచు వరుని
 చిత్తము నలరించుచుండు

ఆకలి కన్నము గావలె
 అన్నము కాకలి కావలె
 స్త్రీ పురుషుల కామానికి
 స్త్రీ పురుషుల తోడవునటు

పని యేదో ఒకటి యెంచు
 కొనువాడే లెక్క వేసు
 కొనువాడే తీసుకొనును
 జడ కొప్పును అల్లి విప్పు

వస్తువు ఒక్కటె కానీ
 విస్తరించె బహు రూపుల
 కథ అదె అవుగాక కొత్త
 గా పదముల మారి పుట్టు

జ్ఞాననేత్ర వికసన మా
 వాసిది జన్మము జన్మము
 జ్ఞానహీను మెప్పు గన్న
 వాని కర్మ భర్త సుమ్ము

ఎవని బ్రతుకు కథ వానికి
 ఇంపు గూర్చినట్లుండును
 ఎవని భామ వానికి గు
 ణేందు బింబయై కన్పడు

నాయక

తన కోరికలో మెదిలే
 ఘనుడే ఆయమకు భర్త
 తనతో తన జీవిత మను
 ధవునే మెచ్చెడి వనితా

నాయకుడు

తన కెదురెవ్వడు లేడను
 ఘనుడే యగు నాయకుండు
 తన మదికెక్కినదె గొప్ప
 తనము లెన్నో కలిగిన దగు

శృంగారము

బంగారము నవ్వెమను
 సింగతము సిగ్గెమను
 సౌందర్యాలెన్నో పిండి
 స్రవణనామె సృష్టించెను

నడలలోన రాజు హంస
ఒడుపులు దోబూచులాడు
తనూరితిక సుగంధాల

తాదాత్మ్యతతో నూగను
A.C.C. NO. 15086
యుద్ధము

వంకాయల పోతయ్యకు
తెంకాయల నారయ్యకు
మధ్యరణము కొనసాగును
మను నిర్దరిలో నొక్కడు
ఆయుధము

మంటను మండించు నొకటి

నీటిని టుంకించు నొకటి

ప్రాణుల హతమార్చు నొకటి

ప్రతి శత్రువు దునుము నొకటి

5200

కరుణము

ఆగ్నిజ్వాలకు పూవులు
నారగింపు చేయునట్లు
మెత్తని చిత్తమును కరకు
కత్తులతో పొడిచినట్లు

అతికిన హృదయాల రెండు
వెతల పాలు చేయునట్లు
మంచిని తెగతార్చి మూగ
మతి రక్కసి నిలిచినట్లు

వీరము

వీస్తుల గుంపుల మీదికి
 ఎగసి సింగమే దుమికెను
 విరోధి మూకల దునుషుగ
 వీరుడు లఘించె ననును

పాత్రలు ప్రక్రియలు మార్చి
 భాష మార్చి ప్రకటించిన
 కొత్త పేర్ల గ్రంథాలే
 కొత్తలుగా నిండె జగతి

అక్షరాలలో అర్థాల్
 అంకెలలో ఆలోచన
 చిందులలో వినోదమ్ము
 చేర్చిన కథలే కృతులై

అందరి కథ్యయనాలై
 అవే మరల మరల పొడమె
 అదే గొప్ప తనమందే
 అదే మెప్పులను బొందే

ఎవడుగాని తన గొప్పను
 ఎంత పెద్ద చేసికొన్న
 తప్పుకాదు కాని పరుల
 తక్కువగా నెంచతప్పు

సంఘర్షణ సృష్టి సమ
 స్తము నోర్వ దొకటి నొకటి
 ఇట మంచికి తావులేదు
 ఇట సుఖమించుకయు లేదు

ఆశం గుర్రాల నెక్కి
 ఆత్మనె కోల్పోయినారు
 అబద్ధాల నాడు వాడె
 అందలాల పొంది బతికె

సత్య సందు లీ భూమిన
 హత్య చేయబడిరి దగా
 కోరు జనము చరిత్రలో
 పేరు పొందినారు ఘనము

నాకు చదువు వద్దు పురా
 ణాలు చరిత్రలు కావ్యార్
 నాటకాలు బూటకాలు - నానా
 నయ వంచకాలు

జీవుల చిత్తము లెరిగిన
 చావుల వర్తనల రసిన
 ప్రకృతి వికృతులను చవివెద
 బ్రతుకు శ్రమన్ దీర్చుకొనెద

ధర్మ దప్పి బ్రతుక నేర్చు
 కర్మల చేయనివాడే
 మర్మజ్ఞుడు జ్ఞాని కదా
 మహిని చదువు కొనెనెవ్వడు?

చదివిన దొంగొక్కడయ్యె
 చదవని దొంగొక్కడయ్యె
 చదివీ చదవని దొంగల
 సహవాసము గండము గద

ఓటు నిచ్చు వాడొకడై
 సీటు పొందు వాడొకడై
 అందెన భాగ్యం బొక్కడు
 పొందెను సౌభాగ్యమొకడు

నడచు ప్రయాణమున నరుడు
 వడు దుడుకుల నెన్నొ గడచి
 పరుగులెత్తు బండినెక్కు
 బస్సు నెక్కు రైలు నెక్కు

తేలిపోవు గగనంలో
 గాలి మోటరెక్కి ఒకడు
 పడవలోన స్టీమర్ లో
 పయాణించు నొక్కడు

భూజల వాయువు లందు, న
 ధో మార్గములో నొకల
 రాకెట్టుల సాగి సాగి
 ప్రయాణించు నొక్కడు

సరుడు విశ్వ విహారమున
 వరరె పుర విరాజితుడై
 సరహంతకుడై తానే
 ఉరికొయ్యను బొంది చచ్చె

నేనని కదలిన వాడు
 నీవును మెచ్చని వాడై
 చచ్చు వేళ మృత్యువుతో
 పిచ్చి తనది గుర్తించును

నీవని సాగే దొక్కడు
 నేనని సాగే దొక్కడు
 సాగినంత మేరసాగు
 వాగినంత వాగువాడు

మృత్యుంజయుడన్న వాడు
 సత్యంబుగ కానరాడు
 కీర్తి కాయులైన వారు
 కీడు గూర్చువారు కారు

ప్రజాస్వామ్య రాజ్యంలో
 ప్రజల మేలు పలుకు చుండు
 ప్రభుత్వాన నెగడు వారు
 ప్రజాధనము మెక్కు చుండు

కుల మత భేదా తీతము
 గల చట్టము దీర్తురు మె
 ప్పుల గాంచగ మత మందీర
 ముల కులముల హస్తశ్శను

కూర్చు వారు వారై అవి
 కోరి మెచ్చు వారై కడు

పేదరికము మాపుదనే
 పేర పెద్ద పదవులంది
 సిరుల కాట పట్టులైన
 పర పతులను గూర్చుకొందు

మార్పు పేర రమణమ్మను
 మాధవయ్య అనిపిలుతురు
 కనిపెంచే పనులలోన
 కానుపించవే మార్పులు

గుణము నింత మెచ్చని జన
 గణములోన మూర్ఖుండే

గణతంత్ర ప్రజానేతగ
ఘన ప్రశస్తిగొని వరలును

పెదల పేరున సంఘము
పెట్టి పెద్దలైన వారు
చందాలు వసూలు చేసి
సగము ఖర్చు చూపుతారు

లేని వాని సుద్ధరింప
బూని దాన మిత్తురన్న
గని పొందగ లేని వాడ
నని పల్కడె ఉన్న లోభి

అడుగుటలో సగం చచ్చు
నిడలేనన పూర్తి చచ్చు
నడుగు వాడె లేదనిపిం
చెడు పలుకున ఘనుడయ్యెను

అన్యత మాడి యాడితినని
అనుచే సత్యం బయ్యెను
చేసిన పని నడుగు వేళ
చెప్ప వెరచుటే చౌర్యం

అని అన లేదనుట కన్న
అఘము మరొక్కటి కలదా

నటన జీవితము కాదని
నాటకాల కని వినండి

ధనరాశిని గూర్చువాడు
దాత యెన్నటికి కాడు
ఎవరో మెచ్చు కొనాలని
ఈయ వెపుడు దాత ధనము

గుడిలో గుగ్గిలము వేయ
మన్న మానె ...
వేసినంత పని యౌనట
వాని గాంచె నీ సామెత

ధనమద దురహంకారికి
భర్తృము మాట రుచించదు
పని లక్షల పాపము ఒక
పదితో పోవగ దలచును

పర ధన కాంతానందుడు
స్వంతముండి లేనివాడు
హినుజ్జేయగోరి పరుల
తానె ముందు హిను డగును

ఆపు నేయికేల ? డార్జ
కవసరమ్ము ప్రచారమ్ము:

మంచి వాని కెందుకు నుతి
కొంచె పోనికే కావలె

ఎవడో కని మెచ్చాలని
ఈశు భజన చేయుటేల
తాను తరించగ దలచియు
తనలో తానీశు దలచు

సతికి పతియు వంట నెంచి
సన్మానము చేయ నామె
పలికె తాను చేసికొనిన
వంటయెనీకింత బెడితి

ప్రజా సేవ చేయువాడు
భజంత్రీలు వాయించడు
కరిచే కుక్కెప్పుడేని
మొరగ దన్న సామెతుంది

కృతి భర్తయు తన సతి కడ
సతికిల బడి యున్నప్పుడు
పురుష సింహమను కర్తను
అరసి మాతి విరిచె తరుణి

సేవా సంఘాలు పెద్ద
మేవామెక్కే పెద్దలు

డబ్బిచ్చిన దాతలనే
 ఒక్కరి చేయగ చూతురు

ధనము వడ్డికిచ్చి వడ్డి
 ధనము దానమిడడు దాత
 అర్థి పరులకొర కడుగడు
 అభివు డర్థి కానోపడు

అత్మజ్ఞాన ధనాధ్యులు
 అజ్ఞానుల ధ్వని నణగిరి
 కంచు వోలె మ్రోగడు బం
 గారము కాలిన తరగడు

ఒకనినొకడు దోచుకొనని
 తికమకలేని వ్యవస్థను
 తీర్చిదిద్దనోపు నెవడు
 దేవునకే సాధ్యపడదు.

ఒక్క డుత్తరము సొగగ
 ఒక్కడు రక్షణముసాగు
 ఎవనికి వాడే వ్యవస్థ
 ఎవనికి వాడే ప్రభువు.

మాయకాని మాట వెన్న
 మంచివాని మాట నిప్పు

వెన్న నంటుకొన్న బతుకు
వెరచుకదా నిప్పు నంట.

ప్రజావసరముల దీర్చే
పనులందే ధనము లందు
వారి నెంచి గీతమల్లె
ప్రజాకవి ప్రజాసేవగ.

పండుగరాకను తెలిసి
పద్యాలల్లె కవులు
ప్రచార సంస్థాధిపతుల
పట్టి కవితలల్లువారు.

పైకమెంచి పెండ్లి పద్య
పంచకాల వ్రాయువారు
కవిమేళపు దుకాణాలు
కమ్మని బిరుదుల నమ్మును.

పొరుగింటి పుల్ల కూర
వరరుచికరమని మెచ్చే
నరులు తల్లి డండు లిడిన
నామమువిడి గొనిరిబిరుదు

పరాధికారము తలపై
పడవేసుక తిరుగ చెడును

తనకు చేతగాని అట్టి
పనుల చేయజూన రాదు

వైదము తోడై నిల్వక
తన ఘనతలు ఫలియించవు
ఉపాయాన మార్చదగిన
దపాయాల చిక్కకుండు

బుద్ధిబలము చెంత నిలువ
జూన జాలవే బలాలు
హితవచనం విననివాడు
హీనగతిని పొంది చచ్చు.

మూర్ఖుల సరిజేతుననే
బుద్ధిమంతు పిల దొరకడు
పరులకు కేడెంచువాడు
దాధలంది తుదకు చచ్చు.

పరవంచకు వెప్పుమ శ్రే
యరమను దల్చక వెడుకద
సీరిహీనుడై న వాని
జాతిహీనుడే మెచ్చడు.

చెప్పేదే చేయనీతి
చేసినదే చెప్పరీతి

మనుషులంత ఒకజాతి
మంచి గూర్చ దవినీతి.

ప్రకృతియే మహావిదాత
ప్రకృతి ననుసరించు సుకృతి
ప్రకృతితోనగల సర్వ
స్వము జీవారాధనమగు.

కళారాధనమున శుభం
కరమూర్తిగ వెలుగు నచుడు
జడ జగత్తు ఆతని కర
స్పర్శతో విరాజిల్లును.

గత కాలపు కావ్య కథల
నుతిగను నేర్చున మార్పున
వర్తమానమున కనువుగ
పరివర్తన చేయువారు

బ్రతుకులందు నికృష్టులు
పాత్రలందు మహాన్నతులు
ఐనవారు కానివారు
అంతయు తామైనవారు

నిరపాయంబుగ విద్యల
పరమోపాయముగ మార్చి

ధరాజీవన ప్రగతికి
 షిరాయింపు చూపెను.

హెసంగం తనకు లాభ
 పరిధిగ భాసింపజూచు
 భజనపరుల నే మెచ్చే
 భగవంతులుగా జూతురు.

పింగిలి గుర్తించకున్న
 మంగళకరమే సర్వము
 పరార్జితము వీలగుగతి
 స్వార్జితముగ చూచుకొనే

బలవంతుల దగాతోరు
 పాలనమున బడుగువారు
 అమాయకులు నజగారుట
 కాశ్చర్యం పడగనేల.

గురుపాదయుగమ్ము నంటు
 వరకే వరభక్తులైతె
 పరమాత్మను సంస్మరించు
 భక్తుల గుర్తించిరెవరు.

చతుష్పత్తి కళలు ధనా
 ర్జనమునకే పరిమితమై

ధరా జీవనమున పరా
త్పరుని తలుపజాలవయ్యె

వచ్చు బత్తలయ్యి పుట్ట
వలసి వచ్చె పోవు వేళ
బత్తలైన జీవులలో
బట్టనంటి నాడు నరుడు

భాషలు బట్టలు వ్రాతలు
పట్టి నిలచె నర జీవుల
పలు రకాల శాస్త్ర ధర్మ
ములు గానవి విరాజిల్లె

మర్మము - ధర్మము - కర్మము
మనుగడలో చోటు చేసు
కొనె విశ్వామిత్ర సృష్టి
గుణ భాసితమై జగమున

ప్రకృతి ధర్మమది యంత
ర్భావముగా నిలచి పోయె
వికృత రూప భౌతికార్థ
విజ్ఞానమె సాగి పోయె

శత వర్షాయుః ప్రమాణ
యుతుడై బరగే నరుడిల

లిప్త కాలమున కేమగు
లీల తెలియకున్ స్వవాడు

ఆతని సతి చిన్నదయ్యు
ఆరువ దేండ్లు తనకు రాగ
షష్ఠ్య బ్రోత్సవము జరిపి
సన్మాసిగ బ్రహ్మక డాయె.

సప్తతి పర్వోత్సవము
సాగించుకొనంగ జూచు
ఎక్కువేండ్లు సంసారము
నేలిన వానిగ మురియును.

పది నూరేండ్లుగ బ్రతికే
పాముకు లేదుత్సవము
చిరకాలము కాపుమనుచు
ఆరచే కాకికి లేదు

కడునిల పురుషార్థపరుడు
కాక నెవ్వడెన్నేండ్లుగ
ఉన్నా లేకున్నా ధర
కొరిగెనేమి వానివలన.

అది శంకరాచార్యుం
డవనిని బ్రతికెన్ని వత్స

రాలు వివేకానందుడు

బ్రతికెన్నాళ్ళో తెలియుము !

దయానంద భారతి భూ

తలమున నెన్నేండ్లు బ్రతికె

బ్రతికిన పోతన్న తీరు

బ్రతికిన త్యాగయ్య వోలె.

పౌరుష జ్ఞానాగ్ని యశః

ప్రభార్జనము చేయ బ్రతుకు

గాంధీమహాత్మునికి వత్తు

గడవపూటకున్న చాలు.

అన్నదాన సప్తాహమ

హో యజ్ఞము జరుపజూచు

వాడు దాహమనుచు వచ్చు

వానికి నీళ్ళీయనపుడు.

ఎన్ను తెట్లు వానిని నా

కెంతమాత్రముం దోచదు

దానము నడిగిన వానికె

దయతో నీయగ జూడుము.

దానమేడుగ వచ్చువాడె

దాతగ నిమ నిర్మగోరు

అడుగువాడు సామాన్యుం
డని యెంచక నిచ్చువాడె

మహాదాతగా నెంచుము
మహాదాత బలి యొక్కడె
బలిగాకిల చాత నామ
మీల నేగతి బొందలేరు.

పిలిచి పిల్లనిత్తునన్న
కులము లేత యని పల్కిన
పగిది దానమిత్తునన్న
పల్చ బడడె దాత ధరణి

గుప్త దాన మడుగు వారి
కోరి చేయ నెంచువాడె
గుణ ధనుడని కర్జునట్లు
మనును దాత నామమ్మున

తనయుని బ్రతికించుకొనగ
దానమడిగె దేవేంద్రుడు
దానవ సంహారార్థము
దాన మడిగె విష్ణుమూర్తి

ధర్మ గుణాధ్యుండు గాక
దానము చేయుట సాధ్యమె

మనిషి ఘనుడు గాక దాన
మహిమ తెలియజాలకుండు

సహకార, సహాయాలే
సామాన్యులు నా చరిత్ర
అదే చాలు కలి వేళ మ
హా దాన మటంచు నెంచు

మంచి కొంచెమైనా పూ
జించి పెంచుకొనవలె, నా
ర్జించినంతలో పరులకు
పంచ నెరుగు టదె శుభమ్ము

‘హృదయ శైలి, కవిత్వాన
మెదలిన పేరని తలచితి
మిత్రులైన వారికి ప
విత్ర గతిని వినిపించితి

తన భార్య పత్నివత యని
కొనియాడగ దలచువాడు
పరభామల గోరునెట్లు ?
వరమతి దుర్మతి యగునా ?

తనదగు వస్తువు నెప్పుడు
ఘనమైన దటంచు నెంచు

మనుజుని నై జమునందే
మను పరవస్తువు నిరసన.

వ్యక్తి వ్యక్తికంటె బలా
బలములు తేడాల నిలచు
వస్తురూప నామముల
విస్తరించు నందాలు.

ఈనా కవితా చంద్రిక
కింపు పెంపు వింసిల్లగ
మంగళమై తెలుగుతల్లి
కింగళహారము కాగ.

సంపూర్ణము

